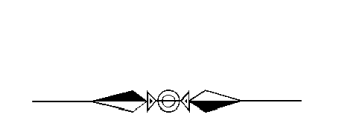

עין משפט‏ **נר מצוה**

פה א מני פ"ז מהל' תפלה הל' יז סמג ענין יט:

פו ב טוש"ע י"ד סימן קנז סעיף ה': **א** ג מני פ"א מהל' תפלה הל' יז טור ש"ע א"ח סימן קנז סעיף ז:

רבינו חננאל

גומר אלא המתחיל הוא גומר את כולם^(א) תניא לעולם יהא אדם זהיר בתשובותיו תשובה שמשיב אהרן אל משה פקרו המינין שנאמר ואשליכהו באש ויצא העגל הזה. ברכת כהנים נקרא ולא מיתרגם. מ"ט משום ישא ה' פניו אליך: ירושלמי לא נקראין. ר' בא בעא מר' יוס' מ"ט א"ל כה תברכו לברכה ניתנה ולא לקריאה. תוספתא מעשה דוד בבית שבע לא נקראין ולא מתרגמין והסופר מלמד כדרכו. תנו רבנן כל המקראות שכתובים לגנאי כגון ישגלנה קורין אותה ישכבנה וכגון בעפולים קורין אותם בטחורים חריונים קורין אותן דביונים וחוריהן קורין אותם צואתם ולמחראות קורין אותן למוצאות אלו בלשון הקודש הן גנאי גדול בלשון הזה לפיכך משנים אותם שלא להוציא דבר מגונה מפיו^(ב). אמר רב נחמן כל ליצנותא אסורה בר ליצנותא רעבות כוכבים דכתיב כרע בל קרס נבו וכתבי קרסו כרעו יחדו וגו'. ר' ינאי אומר מהכא על כבודו כי גלה ממנו כלומר עמו של עגל מתאבלין והכומרים שהיו עליו מגילין עכשיו מתעצבין על כבודו כי גלה כלומר לקה בכבירו וחלה וגלה הכבר שלו ניטל כולו בדרך ליצנות כיון שאינו יכול להועיל ניטל כבירו. שרי לעובר כוכבים למימר^(א) שקליה לעבודת כוכבים ואנחיה בשת שלך דכתיב וחשופי שת ערות מצרים ופירושו מקום השתנת מי רגלים ובחתת מקום הצואה. ואמר רב אשי מאן קורני רסני שומעניה כגון השותה בר' מיני זמר וכיוצא בו כמו שמצינו באלישע אחר שהוציאוהו אלו הברכים לתרבות רעה ומפורש בחגיגה^(ב) וכ"ש ברבר שהוא יותר מזה שרי לבווייה בשי"ן וגימ'ל כלומר כל מי ששמעו רע מותר לבוותרו בן זונה גדידא וגיירתי ונגלו שולין ונחמסו עקיבין ופי' בן שפחה בן עכו"ם. כדגרסין^(ג) כמאן קרינא לרשיעא בר צדיקא רשיעא בר רשיעא כי האי תנא כו' (ב) ר' יהודה בן קרחא אומר וישימם

מה **לפנים** **מה** **לאחור**. פי' ^(א) מה צסוף גצולי העולם למזרח ולמערב אי נמי מה היה קודם ששת ימי בראשית ומה יהיה אחר שיכלה העולם: ^(ב) **מעשה** **של** **עגל** **השני** **נקרא** **ולא** **מתרגם**.

פירש **רש"י** שלא יאלמרו ממשות היה צו מדקאמר אהרן וילא העגל הזה וקשה דהא צירושלמי^(א) פליגי אמוראי ואיכא מאן דלמר מן וילמר עד לשמלא צקמיהם (היה^(א)) מעשה עגל השני והיינו סיפיה דקרא דזירא משה ולפרש"י לא היה לו לומר אלא עד תחלת הפסוק לכן נראה כדמפרש צירושלמי דהטעם הו' לפי שאין דומה גנאי של יחיד צמיח או של צנור צנזור לגנאי של יחיד צנזור ומשום כצדו של אהרן לא רצו למרגם:

הדרן עלך הקורא את

המגילה עומד

בני העיר. ^(א) **הוא"א** **והעם** **מתפללין** **בו** **בתעניות** **ובמעמדות**. לא גרס וצמעמדות שהרי גבי מעמדות לא מלינו רחוצ אלא לזית הכנסת היו הולכין כדמניא צפ' צמרא דתענית (דף כו.):

פיו

בגבעה נקרא ומתרגם פשיטא מהו דתימא ליחוש לכבודו דבנימין קמ"ל **הודע את ירושלם את תועבותיה נקרא ומתרגם פשיטא** לאפוקי מדרבי אליעזר דתניא ^(א) **מעשה באדם אחד שהיה קורא למעלה מרבי אליעזר הודע את ירושלם את תועבותיה אמר לו עד שאתה בודק בתועבות ירושלים צא ובודק בתועבות אמך בדקו^(א) אחריו ומצאו בו שמץ פסול: ואלו נקריין ולא מתרגמין** (רעבד"ן סימן) **מעשה ראובן נקרא ולא מתרגם ומעשה^(א) ברבי חנינא בן גמליאל שהלך לכבול והיה קורא חזן הכנסת^(א) ויהי בשכון ישראל ואמר לו למתורגמן (הפסקי^(א)) אל תתרגם אלא אחרון ושיבחוהו חכמים מעשה עגל השני נקרא ולא מתרגם איזה מעשה עגל השני מן ^(א) ויאמר משה עד ^(א) וירא משה^(א) תניא^(א) ר"ש בן אלעזר אומר לעולם יהא אדם זהיר בתשובותיו שמתוך תשובה שהשיבו אהרן למשה פקרו המערערים^(א) שנאמר ^(א) ואשליכהו באש ויצא העגל הזה: ברכת כהנים נקריין ולא מתרגמין מ"ט משום דכתיב ^(א) ישא: ^(א) מעשה דוד ואמנון וא' לא נקריין ולא מתרגמין והא אמרת מעשה אמנון ותמר נקרא ומתרגם לא קשיא **א** הא דכתיב ^(א) אמנון בן דוד הא דכתיב אמנון סתמא ת"ר ^(א) כל המקראות הכתובין בתורה לגנאי קורין אותן לשבח כגון ^(א) ישגלנה ישכבנה ^(א) בעפולים בטחורים ^(א) חריונים דביונים ^(א) לאכול את חוריהם ולשתות את מימי שיניהם לאכול את צואתם ולשתות את מימי רגליהם ^(א) למחראות למוצאות ר' יהושע בן קרחה אומר למחראות כשמן מפני שהוא גנאי לעבודת כוכבים ^(א) **אמר רב נחמן כל ליצנותא אסורא** ^(א) בר מליצנותא דעבודת כוכבים דשריא דכתיב ^(א) כרע בל קרס נבו וכתבי ^(א) קרסו כרעו יחדיו לא יכלו מלט משא וגו' ר' ינאי אמר מהכא ^(א) לעגלות בית און יגורו שכן שומרון כי אבל עליו עמו וכמריו עליו יגילו על כבודו כי גלה ממנו אל תקרי כבודו אלא כבירו אמר רב הונא בר מנוח משמיה דרב אחא בריה דרב איקא שרי ליה לבר ישראל למימר ליה לעובד כוכבים שקליה לעבודת כוכבים ואנחיה בשי"ן תי"ו שלו"ו אמר רב אשי האי מאן דסנאי שומעניה שרי ליה^(א) לבווייה בגימ'ל^(א) ושי"ן האי מאן דשפיר שומעניה שרי לשבוחיה ומאן דשבחיה ^(א) ינוחו לו ברכות על ראשו:**

הדרן עלך הקורא את המגילה עומד

בני העיר שמכרו רחובה של עיר **לוקחין בדמיו בית הכנסת** **בית הכנסת לוקחין תיבה תיבה לוקחין מטפחות מטפחות יקחו**

למחראות קורין אותן ככתבו מפני שגניי לע"ז הוא. הכתוב ליחיד אין מכנין אותו לרבים כתוב לרבים אין מכנים אותו ליחיד ר"י אומר המתרגם פסוק בצורתו הרי זה בראי והמוסיף הרי זה מגדף פירוש המתרגם (ג) השם בצורתו בראי והמוסיף עליו זולתו התרגום שלנו הרי זה מגדף. תורגמן העומר לפני חכם אינו (ג) אביו או רבו: ירושלמי תפילין ומזוזה מי קורם שמואל אמר מזוזה קורמת שכן נוהגת בשבתות ובי"ט משא"כ בתפילין רב הונא אמר תפילין קורמין שנוהגין במפרשי ימים והולכי מברכות משא"כ במזוזה. מתניתין מסייעא לשמואל תפלה שכלו עושין אותה מזוזה שכלה אין עושין אותה תפלה למה שמעלין בקרש ולא מורירין: הדרין עלך הקורא את המגילה עומד

בני העיר שמכרו רחובה של עיר לוקחין ברמיה בית הכנסת כו' אוקימנא (ד) פירד' מל' סתמתאה זו המשנה אע"פ שהיא סתם משנה אינה לר' מאיר כדקיל' סתם משנה ר"מ היא (ה) אלא ר"ע היא אי לר' מנחם כ"ר יוסי זו המשנה והיא שנויה סתם ולא כל דבריהם של חכמים הללו בכל המשנה סתומין הן אלא המשניות שהזכירם בלבד (ו) לר' מנחם בר' יוסי סתמתאה רסבר הואיל והעם מתפללין בה בתעניות ובמעמדות יש בה קדושה אבל חכמים אומרים אקראי בעלמא היא הלכך הרהוב אין בו משום קדושה:

חשק שלמה על רבינו חננאל (א) ז"ל תוספתא ר' יהושע בן קרטה אומר וכו'. (ב) עי' חוסי' קדושין דף מט ד"ה המתרגם מש"כ גסס רציו זל"ל וע"ע צנורין ערך מרגם. (ג) חסר כלאן וכן איכא תוספתא שס אינו רשאי לא לפסוח ולא לטוסף ולא לשנות אלא"כ יהיה אצוי או רצו. (ד) ז"ל זו דבריו ר' מנחם צרי"י סתמתאה פי' זו המשנה אע"פ וכו'. (ה) נראה דז"ל ולא ר"ע היא אלא לר' מנחם צרי"י היא וכו'. (ו) אולי ז"ל וטעמיה דר' מנחם צרי"י וכו':

הגהות וצינונים **(א)** בכת"י **כי היכי דתייהו** להו כפרה. וכו"ה ברי"ף ורא"ש: **(ב)** [מפרשי"י נראה דגרסי דלמא אתו למעבר מאהבה ומיראה ולקמן גבי אזהרות ועונשין גרס דלמא פייגו דעתייהו וכ"כ מהרש"א (עי' רש"י שבריי"ף) וע"ע בעי"ן (גליין) וכו"ה בכת"י. (ועי' פי' הכותב על ע"י): **(ג)** [חזן הכנסת" ליתא בכת"י וראשונים (וכ"ה בתוספתא): **(ד)** [בעי"י ליתא] (גליין), וכן ליתא בכת"י ובתוספתא: **(ה)** בתוספתא נוסף **ועוד כתוב אחד** ויגוף **ה' את העם**, וכ"ה ברי"ף ורא"ש (ועי' קרבן תנאל): **(ו)** צ"ל **המינין**, כ"ה בכל הדפוס"י שלפני הצענזור (רק"ס):

הקורא עומד פרק שלישי מגילה

קמ"ל שבחו הוא. שנת הוא ליהודה הקרייה: דאודי. שהודה (ג) מתטאו: מאהבה. של צרכות: ומיראה. של קללות ואין לכן לשמים: פייגו דעתייהו. יחלוט דעתן כשישמעו שיהו נענשין וילמרו טוב ליהנות מן העולם הזה צכל רצונו האילי וסופנו ליענש: א"ל תתרגם אלא אחרון. ויהיו צני יעקב שנים עשר והפסוק הזה נפסק צהפסק פרשה לכן קוררו אחרון כאליו הוא פסוק לעצמו: מן ויאמר משה א"ל אהרן. מה עשה לך העם הזה (א): פקרו המומרים^(א). העיזו פניהם לומר יס ממש צע"ו: משום ישא. שלא יאלמרו הקצ"ה נושא להן פנים ואין יודעין שדלוי הן ישראל לשאת להן פנים כדלמרין צצרכות (דף כ:): לא כדאי הס ישראל לשאת להן פנים אני אמרתי ואכלת ושצעת וצרכת

(דברים ה) והן מחמירין על עצמן עד כזית עד כציצה: ישגלנה. לשון משכב דכתיב והשגל יושעת אכלו (נחמיה ז) וי"מ " כלצתא: בעפול"ים. לשון מפורש הוא לגנאי יותר מטחורים וסניהן צנקצ צית הריעי: חריונים. חרי לשון ריעי: דביונים. הזב מן היונים שלא לפרש שהיו ישראל אוכלין גלליהן צשומרון: את חוריהם. ריעי היואל דרך הנקצ: מימי שיניהם. ^(א) שנים יס לכרכשת' ולואה למה ורכה קרויה מימי שניהן: למחראות. גבי עצודת כוכבים כתיב צספר מלכים כי חור לשון מואל ריעי הוא: לעגלות בית און. לקול השמועה הצאה על עגלי צית און יגורו שכיניהם שצשומרון כי אצל עליו על העגל: וכמריו (ז) (אשר) עליו יגילו. אשר היו רגילין לשמוט עליו עתה יתאכלו על כצדו כי גלה ממנו: אלא כבירו. כויד משאו של ריעי תהי"ל צו כויד עגזותיו ודומה לו צספר ישעיה (כרעו קרסו^(א)) יחדיו לא יכלו מלט משא וגו' הוא משא של ריעי. ורצותי מפרשין וכמריו עליו יגילו ממש לשון שמה^(א) שהיקל משאוי שלהן אצל אין לפרש כן שהעגל כולו גלה כאחד שנטלו סנתריצ^(א): שי"ן ותי"ו. לשון ומשופי שת ערות מלרים (ישעיה כ): דפני שומעניה. שיואלות עליו שמועות רעות ושנואלות שהוא נוסף: בג' ושי"ן. (ה) צר גירתא זונה שמה סרייא סס מוסרת קך הוא צתשעות הגאלונים מותר לצוות גס את אמו שילדמו ורצותי מפרשים גיופא שייטא סטייא^(א):

הדרן עלך הקורא את המגילה עומד

בני העיר שמכרו רחובה של עיר. יש צו קדושה כדמפרש צגמ' הואיל ומתפללין צו צתעניות וצמעמדות: לוקמין

בלקח פילגש אביו וישמע ישראל ויהיו בני יעקב שנים עשר: (בראשית לה, כב) (ג) ויאמר משה אל אהרן את עשה לך העם הזה כי הבאת עליי חטאת גדלה: (שמות לב, כא) (ד) וירא משה את העם כי פרע הוא כי פרעה אהרן לשמצה בקמיהם: (שמות לב, כה) (ה) ואמר להם למי זהב התפרקו ויתנו לי ואשליכהו באש ויצא העגל הזה: (שמות לב, כו) (ו) ישא יי פניו אליך וישם לך שלום: (במדבר ג, כו) (ז) ויהי אחריו בן ולאבשלום בן דוד אחות יפה ושמה תמר ויאהבה אמנון בן דוד: (שמואל ב, י, א) (ח) אשה תארש ואיש אחר ישכבנה בית חבנה ולא תשב בו פרם תמטע ולא תחללנה: (דברים כה, ל) (ט) יכבה יי בשחין מצרים ובמזרים ובגרב ובגהרם אשר לא תוכל להרפא: (דברים כה, לו) (י) ויהי רעב גדול בשמרון והנה צרים עליה עד היות ראש המור בשמנים כסף ורבע הקב דביונים בחמשה כסף: (מלכים ב, ג, כה) (כ) ויאמר אליהם רבשקה העל ארנך ואליך שלחני ארני לדבר את הדברים האלה הלא על האנשים הישבים על החמה לאכל את צואתם ולשתות את מימי רגליהם עמכם: (מלכים ב, יח, לו) (ל) ויתצו את מצבת הבעל ויתצו את בית הבעל וישמרו למוצאות עד היום: (מלכים ב, ג, לו) (מ) כרע בל קרס נבו היו עצביהם לחיה ולצהמה נשאתיכם עמוסות משא לעיפה: (ישעיה מו, א) (נ) קרסו כרעו יחדו לא יכלו מלט משא ונפשם בשביי הלכה: (ישעיה מו, ב) (ס) לעגלות בית און יגורו שכן שמרון כי אבל עליו עמו וכמריו עליו יגילו על כבודו כי גלה ממנו: (הושע ה, ה)

[ז צ"ל שלך (רש"ש), וכ"ה בכת"י וראשונים: **(ח)** תיבת "ליה" נמחק (יעב"ץ), וליתא בכת"י: **(ט)** בכת"י וברש"י שבריי"ף כמיין שינים: **(י)** [צ"ל שהיה] (גליין): **(כ)** [צ"ל קרסו כרעון] (גליין): **(ל)** בכת"י וברש"י שבע"י ממש שיהו שמוחים: **(מ)** [צ"ל גלפא שטייא ותיבת "שייטא" ליתא (רש"ש) ובכת"י גיופא שייטא (ותיבת "שטייא" ליתא), ועיין תרגום אונקלוס ויקרא כ, י ובמהרש"א בח"א: **(נ)** [שייך לעיל במשנה] (גליין): **(ס)** [צ"ל היא] (גליין): **(ע)** שייך לרף כו ע"א (גליין): **(פ)** בכת"י שרי למימר לגוי: **(צ)** ועי' רז"ן על הרי"ף ובשית ריב"ב שם ובתוס' רי"ד:

מסורת הש"ס

עם הוספות

(א) [מס' סופרים פ"ט ה"ח], (ב) כע"ז פסחים ג, (ג) תוספתא פ"ג ה"ט ע"ש, (ד) [תוספתא פרק ג], (ה) סנהדרין סג: ע"ש, (ו) [גרסות לג. שנת לא. ע"ז ס: ה] (ז) [עי' ר"ה ז, ד, ט] עיין רש"י הושע י ג, (ט) [עיין חוסי' חגיגה יא: ד"ה יסולן], (י) מגילה פ"ד ה"א ע"ש ובמפרשי הירושלמי, (כ) לקמן לא:, (ל) ע"י פסחים ג, (מ) טו: וע"ש ברי"ח ברך טז., (ס) סנהדרין נב., (פ) ויקרא כ י וע"ע חוסי' ע"ז י ד"ה שדר.

הגהות הב"ח

(א) גמ' וצרכות נקריין ומתרגמין פשיטא מהו דמינא נימוס דלמא אתו למיעבר מאהבה ומיראה קמ"ל אזהרות ועונשין נקריין ומתרגמין פשיטא מהו דמינא נימוס דלמא פייגא דעתייהו רצבורא קמ"ל מעשה אמנון כל"י: (ב) רש"י ד"ה דלוי שהודה על חטאו: (ג) ד"ה מן וילמר וכו' העם הזה שחור אהרן וספר המעשה נקרא מעשה העגל השני הס"ד: (ד) ד"ה וכמריו עליו כל"ל ומינת אשר נמחק: (ה) ד"ה צגימ"ל ושי"ן: י"ב צר גירתא כרגוס ירושלמי^(א) הנוסף והטפסת גיורא וגיורתא:

הגהות הגר"א

[א] גמ' מעשה דוד ואמנון (א"א). מו"מ (וכניסא שלו צממני ועי' מו"ט) ז:

גליון הש"ס

גמ' דלמא פייגא. עיין ברא"ס ויגש (פ' מ"ו פסוק י) [פ' מ"ה פסוק כו]:

הגהות מהר"ב

רנשבורג

[א] גמ' מעשה דוד ואמנון נקריין ולא מתרגמין. כל"י:

ליקוטי רש"י

[נדפס בסוף המסכת]

תורה אור השלם

(א) בן אדם הודיע את ירושלים את תועבתיה: [יחזקאל מו, ב] (ב) ויהי בשבן ישראל בארץ ההוא גלגלך ראובן ויששב את

בלקח פילגש אביו וישמע ישראל ויהיו בני יעקב שנים עשר: (בראשית לה, כב) (ג) ויאמר משה אל אהרן את עשה לך העם הזה כי הבאת עליי חטאת גדלה: (שמות לב, כא) (ד) וירא משה את העם כי פרע הוא כי פרעה אהרן לשמצה בקמיהם: (שמות לב, כה) (ה) ואמר להם למי זהב התפרקו ויתנו לי ואשליכהו באש ויצא העגל הזה: (שמות לב, כו) (ו) ישא יי פניו אליך וישם לך שלום: (במדבר ג, כו) (ז) ויהי אחריו בן ולאבשלום בן דוד אחות יפה ושמה תמר ויאהבה אמנון בן דוד: (שמואל ב, י, א) (ח) אשה תארש ואיש אחר ישכבנה בית חבנה ולא תשב בו פרם תמטע ולא תחללנה: (דברים כה, ל) (ט) יכבה יי בשחין מצרים ובמזרים ובגרב ובגהרם אשר לא תוכל להרפא: (דברים כה, לו) (י) ויהי רעב גדול בשמרון והנה צרים עליה עד היות ראש המור בשמנים כסף ורבע הקב דביונים בחמשה כסף: (מלכים ב, ג, כה) (כ) ויאמר אליהם רבשקה העל ארנך ואליך שלחני ארני לדבר את הדברים האלה הלא על האנשים הישבים על החמה לאכל את צואתם ולשתות את מימי רגליהם עמכם: (מלכים ב, יח, לו) (ל) ויתצו את מצבת הבעל ויתצו את בית הבעל וישמרו למוצאות עד היום: (מלכים ב, ג, לו) (מ) כרע בל קרס נבו היו עצביהם לחיה ולצהמה נשאתיכם עמוסות משא לעיפה: (ישעיה מו, א) (נ) קרסו כרעו יחדו לא יכלו מלט משא ונפשם בשביי הלכה: (ישעיה מו, ב) (ס) לעגלות בית און יגורו שכן שמרון כי אבל עליו עמו וכמריו עליו יגילו על כבודו כי גלה ממנו: (הושע ה, ה)

בזבחים איתא לנזיר
י בכת"י: ו] [בתו
ינו ואינו מתוספתא
את מחתות החטאים
תוספות: י] [לעין
נו לא ודכפרים ודכ